

به نام خدا

اختلالات یادگیری در کودکان اوتیسم

مولفان :

سمیه منصوری فرد

اشرف ابراهیمی

سهیلا کاکوئی

سمیه سعیدی

سیده سارا میرکاظمی مقدم

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: منصورى فرد، سميه، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پديدآور: اختلالات يادگيرى در كودكان اوتيسم / مولفان سميه منصورى فرد، اشرف
ابراهيمى، سهيلا كاكوتى، سميه سعيدى، سیده سارا مير كاظمى مقدم.
مشخصات نشر: ارسطو (سازمان چاپ و نشر ايران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهرى: ۱۲۹ ص.
شابك: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۷۱۳-۴
وضعيت فهرست نويسى: فيبا
يادداشت: كتابنامه: ص ۹۹-۱۲۹.
موضوع: اختلالات يادگيرى - كودكان اوتيسم
شناسه افزوده: ابراهيمى، اشرف، ۱۳۵۴
شناسه افزوده: كاكوتى، سهيلا، ۱۳۶۰
شناسه افزوده: سعيدى، سميه، ۱۳۶۳
شناسه افزوده: مير كاظمى مقدم، سیده سارا، ۱۳۶۵
رده بندى كنگره: LC۴۷۲۶
رده بندى ديويى: ۳۷۱/۹۰۹۷۴
شماره كتابشناسى ملي: ۹۴۲۳۱۷۵
اطلاعات ركورد كتابشناسى: فيبا

نام كتاب: اختلالات يادگيرى در كودكان اوتيسم
مولفان: سميه منصورى فرد - اشرف ابراهيمى - سهيلا كاكوتى
سميه سعيدى - سیده سارا مير كاظمى مقدم
ناشر: ارسطو (سازمان چاپ و نشر ايران)
صفحه آرايى، تنظيم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تيراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲
چاپ: زبرجد
قيمت: ۱۱۸۰۰۰ تومان
فروش نسخه الكترونيكى - كتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابك: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۷۱۳-۴
تلفن مركز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۵	فصل اول: آشنایی با اختلال طیف اوتیسم (ASD).....
۵	بازگشایی پیچیدگی اختلال طیف اوتیسم.....
۷	بررسی طیف وسیعی از ویژگی های طیف اوتیسم.....
۱۰	ریشه های رشد عصبی ASD و اختلالات یادگیری.....
۱۳	شناسایی علائم و نشانه های اولیه ASD.....
۱۵	درک فرآیند تشخیصی ASD.....
۱۸	تاثیر ASD بر یادگیری و توسعه.....
۲۱	بررسی شرایط همزمان در کودکان اوتیستیک.....
۲۳	مروری بر تحقیقات فعلی در مورد ASD و اختلالات یادگیری.....
۲۷	بخش دوم: انواع و ویژگی های اختلالات یادگیری.....
۲۷	تعریف اختلالات یادگیری در زمینه اوتیسم.....
۳۰	انواع رایج اختلالات یادگیری که در کودکان اوتیستیک دیده می شود.....
۳۳	درک نمایه های شناختی کودکان اوتیستیک با اختلالات یادگیری.....
۳۵	شناسایی چالش ها و نقاط قوت یادگیری خاص.....
۳۸	تظاهرات رفتاری اختلالات یادگیری در کودکان اوتیستیک.....
۴۱	بررسی اختلالات زبان و ارتباط در ASD.....
۴۴	مسائل پردازش حسی و تأثیر آنها بر یادگیری.....
۴۶	مطالعات موردی: مشخصات کودکان اوتیستیک با اختلالات یادگیری.....
۵۱	بخش سوم: ارزیابی و تشخیص اختلالات یادگیری در کودکان اوتیستیک.....
۵۱	اهمیت ارزیابی اولیه و جامع.....
۵۴	رویکرد چند رشته ای برای ارزیابی اختلالات یادگیری در ASD.....
۵۷	تست های استاندارد و اقدامات مشاهده ای.....
۶۰	تشخیص افتراقی: تشخیص اختلالات یادگیری از علائم ASD.....
۶۳	ابزارهای غربالگری و معیارهای تشخیصی.....

چالش ها و ملاحظات در فرآیند ارزیابی	۶۶
ورودی والدین و معلم در ارزشیابی	۶۹
بهترین روش ها در تشخیص و ارزیابی	۷۲
بخش چهارم: راهبردها و مداخلات آموزشی	۷۷
برنامه های آموزشی فردی (IEPs) برای کودکان اوتیستیک با اختلالات یادگیری	۷۷
برنامه های آموزشی فردی IEPs برای کودکان اوتیستیک با اختلالات یادگیری	۸۰
شیوه های مبتنی بر شواهد در آموزش و یادگیری	۸۳
سازگاری ها و تطبیق ها برای حمایت از یادگیری	۸۶
استفاده از فناوری کمکی و سیستم های ارتباطی جایگزین	۸۹
برنامه های آموزش مهارت های اجتماعی و حمایت از همتایان	۹۲
رویکردهای مشارکتی بین مربیان و درمانگران	۹۵
منابع و مآخذ	۹۹

فصل اول

آشنایی با اختلال طیف اوتیسم (ASD)

بازگشایی پیچیدگی اختلال طیف اوتیسم

اختلال طیف اوتیسم (ASD) یک اختلال عصبی رشدی است که با کمبودهای مداوم در ارتباطات و تعامل اجتماعی و همچنین الگوهای محدود و تکراری رفتار، علائق یا فعالیت‌ها مشخص می‌شود. درک ASD طی سال‌ها تکامل یافته است و هدف این بخش بازگشایی پیچیدگی اختلال طیف اوتیسم در بافت ایران است. این کاوش با کنکاش در جنبه‌های اجتماعی-فرهنگی منحصر به فرد، چالش‌های تشخیصی و مداخلات، به دنبال کمک به درک جامع ASD در زمینه ایران است.

یکی از جنبه‌های مهم درک ASD در ایران، اذعان به تفاوت‌های فرهنگی است که بر بروز و شناخت اختلال تأثیر می‌گذارد. جامعه ایرانی هنجارهای فرهنگی متمایز خود را دارد و این ارزش‌های عمیقاً ریشه‌دار، نحوه درک و رفتار با افراد مبتلا به ASD در جامعه را شکل می‌دهند (احمدی و همکاران، ۲۰۱۹، ص ۴۵). برای مثال، ماهیت جمع‌گرایانه فرهنگ ایرانی بر هماهنگی گروهی تأکید دارد که می‌تواند بر یکپارچگی اجتماعی افراد مبتلا به ASD تأثیر بگذارد. درک این پویایی‌های فرهنگی برای مداخلات متناسب با انتظارات و ارزش‌های اجتماعی رایج در ایران ضروری است (صادقی، ۱۳۹۹، ص ۷۸).

علاوه بر این، روند تشخیصی ASD در ایران چالش‌های منحصر به فردی را ارائه می‌دهد. در دسترس بودن متخصصان آموزش دیده و ابزارهای ارزیابی استاندارد محدود

است و اطمینان از تشخیص دقیق و به موقع را دشوار می کند (محمدی و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۱۱۲). سوگیری های فرهنگی در معیارهای تشخیصی نیز نقش دارند، زیرا برخی از رفتارهای مرتبط با ASD ممکن است در بافت فرهنگی ایران متفاوت درک شوند (مظاهری و همکاران، ۲۰۱۸، ص ۲۳۵). این امر بر نیاز به ابزارها و شیوه های تشخیصی حساس فرهنگی برای بهبود دقت تشخیص های ASD در ایران تأکید می کند.

در سال های اخیر، شناخت فزاینده ای از ناهمگونی در طیف اوتیسم وجود داشته است، و این امر به ویژه در زمینه ایران مرتبط است. مطالعات انجام شده در ایران تظاهرات بالینی متنوع و بیماری های همراه در میان افراد مبتلا به ASD را برجسته کرده است (رجبی و همکاران، ۲۰۱۷، ص ۲۰۳). عواملی مانند سن، جنسیت و شرایط پزشکی همزیستی به این ناهمگونی کمک می کنند و بر اهمیت مداخلات شخصی سازی شده که نیازهای خاص هر فرد را برطرف می کند، تأکید می کند (قانی زاده، ۲۰۱۹، ص ۱۳۴).

پرداختن به نیازهای آموزشی افراد مبتلا به ASD در ایران یکی دیگر از جنبه های مهم درک پیچیدگی این اختلال است. نظام آموزشی ایران ممکن است همیشه برای پاسخگویی به سبک های یادگیری منحصربه فرد و چالش های دانش آموزان مبتلا به ASD مجهز نباشد (شیرازی و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۷۶). سیاست های آموزش فراگیر در حال تحول هستند، اما هنوز نیاز به استراتژی های هدفمندتر و برنامه های تربیت معلم برای ایجاد یک محیط یادگیری فراگیر و حمایتی برای دانش آموزان مبتلا به ASD در مدارس ایران وجود دارد (توکلی و همکاران، ۲۰۲۰، ص ۱۸۹).

نقش خانواده ها در حمایت از افراد مبتلا به ASD در ایران قابل اغراق نیست. پویایی خانواده، باورهای فرهنگی و در دسترس بودن خدمات حمایتی بر رفاه کلی افراد مبتلا به ASD تأثیر می گذارد (شفیع و همکاران، ۲۰۱۹، ص ۳۲۱). در ایران که پیوندهای خانوادگی مستحکم است، مشارکت خانواده ها در روند درمانی امری ضروری است. تلاش های مشارکتی که خانواده را جزء لاینفک مداخله می دانند، می توانند به نتایج مؤثرتری کمک کنند (آخوندزاده، ۱۳۹۷، ص ۵۶).

مداخلات برای ASD در ایران از نظر در دسترس بودن و کارایی متفاوت است. مداخلات رفتاری، گفتار درمانی و درمان‌های دارویی از جمله گزینه‌ها هستند، اما دسترسی و پذیرش این مداخلات در مناطق مختلف متفاوت است (عباسخانیان و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۴۰۲). ادغام شیوه‌های درمانی سنتی ایرانی با مداخلات مبتنی بر شواهد در برخی موارد، با تأکید بر اهمیت رویکرد کل‌نگر که به ارزش‌های فرهنگی احترام می‌گذارد، نویدبخش بوده است (سلیمانی و همکاران، ۲۰۱۹، ص ۱۶۵).

بازگشایی پیچیدگی اختلال طیف اوتیسم در ایران نیازمند رویکردی چند بعدی است که جنبه‌های فرهنگی، تشخیصی، آموزشی، خانوادگی و مداخله‌ای را در نظر می‌گیرد. بافت فرهنگی-اجتماعی منحصربه‌فرد ایران بر ادراک و مدیریت ASD تأثیر می‌گذارد و استراتژی‌های زمینه‌ای خاص را ضروری می‌کند. با پرداختن به این پیچیدگی‌ها، محققان، پزشکان و سیاست‌گذاران می‌توانند به توسعه مداخلات مؤثرتر و حساس‌تر فرهنگی برای افراد مبتلا به ASD در ایران کمک کنند.

بررسی طیف وسیعی از ویژگی‌های طیف اوتیسم

اختلال طیف اوتیسم (ASD) یک اختلال عصبی رشدی است که با طیفی از نقص‌های ارتباط اجتماعی و رفتارهای تکراری مشخص می‌شود. هدف این بخش بررسی جامع ویژگی‌های مختلف در طیف اوتیسم، به‌ویژه در زمینه ایران است. درک تظاهرات متنوع ASD برای تشخیص موثر، مداخله و حمایت از افراد در طیف بسیار مهم است. این بحث برگرفته از ادبیات دانشگاهی اخیر است که بر دیدگاه‌های ایرانی و بین‌المللی تأکید دارد.

مفهوم طیف اوتیسم منعکس‌کننده ناهمگونی این اختلال است که طیف وسیعی از توانایی‌ها، چالش‌ها و تظاهرات را در بر می‌گیرد. بر اساس راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی، ویرایش پنجم (DSM-5)، ASD بر اساس شدت اختلالات ارتباط اجتماعی و وجود رفتارهای محدود و تکراری طبقه‌بندی می‌شود (انجمن روانپزشکی آمریکا، ۲۰۱۳). ماهیت طیفی ASD بر تفاوت‌های فردی در میان افراد تشخیص داده شده تأکید می‌کند و هر مورد را منحصر به فرد می‌کند (لرد و جونز، ۲۰۱۲، ص ۴۵).

تشخیص ASD در زمینه‌های فرهنگی مختلف، مانند ایران، مستلزم توجه دقیق به هنجارهای فرهنگی، ارزش‌ها و بیان علائم است. جامعه ایرانی، با تفاوت‌های فرهنگی متمایز خود، ممکن است بر درک و شناسایی ویژگی‌های ASD تأثیر بگذارد. عوامل فرهنگی از جمله زبان، انتظارات اجتماعی و نگرش‌های خانوادگی نقش بسزایی در شکل دادن به ویژگی‌های ASD دارند (قانی زاده، ۱۳۹۰، ص ۱۲۳). درک این تفاوت‌های فرهنگی برای ارزیابی دقیق و حساس فرهنگی ضروری است.

عوامل اجتماعی و اقتصادی به ارائه ویژگی‌های ASD، با تغییرات بالقوه در شدت علائم و دسترسی به منابع کمک می‌کنند. در ایران نمی‌توان از تأثیر وضعیت اجتماعی-اقتصادی بر بروز صفات ASD چشم‌پوشی کرد. خانواده‌هایی با منابع مالی محدود ممکن است در دسترسی به ارزیابی‌های تشخیصی به موقع و مداخلات مناسب با چالش‌هایی مواجه شوند که به طور بالقوه بر مسیر رشد کلی کودکان مبتلا به ASD تأثیر می‌گذارد (هاشمی و همکاران، ۲۰۱۹، ص ۵۶۷).

یکی از ویژگی‌های اصلی ASD اختلال در ارتباطات اجتماعی است. افراد مبتلا به ASD اغلب با ارتباطات کلامی و غیرکلامی دست و پنجه نرم می‌کنند که منجر به مشکلاتی در برقراری و حفظ روابط می‌شود. در بافت ایرانی، رشد زبان و سبک‌های ارتباطی ممکن است تحت تأثیر عوامل فرهنگی باشد. برای مثال، ماهیت جمع‌گرایانه فرهنگ ایرانی ممکن است الگوهای ارتباطی را شکل دهد و بر چگونگی درک و پرداختن به چالش‌های ارتباطی مرتبط با ASD در جامعه تأثیر بگذارد (صمدی و همکاران، ۲۰۲۰، ص ۸۹).

تفاوت‌های پردازش حسی در میان افراد مبتلا به ASD رایج است و بر پاسخ‌های آنها به محرک‌های محیطی تأثیر می‌گذارد. حساسیت بیش از حد یا کم حساسیت به ورودی حسی می‌تواند به طور قابل توجهی بر عملکرد روزانه تأثیر بگذارد. مطالعات اخیر در ایران اهمیت در نظر گرفتن تفاوت‌های پردازش حسی در ارزیابی و برنامه ریزی مداخله برای افراد مبتلا به ASD را برجسته می‌کند (مظاهری و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۳۴۵).

رفتارهای محدود و تکراری از ویژگی‌های بارز ASD هستند. این رفتارها می‌تواند به اشکال مختلفی مانند حرکات کلیشه‌ای، علایق شدید یا پایبندی به روال‌ها ظاهر شود. تأثیرات فرهنگی ممکن است محتوا و مقبولیت رفتارهای تکراری را در بافت ایرانی شکل دهد. درک چگونگی درک و تطبیق این رفتارها در جامعه ایرانی برای ارتقای پذیرش و شمولیت بسیار مهم است (قاجارزاده و همکاران، ۲۰۱۸، ص ۲۰۱).

توانایی‌های ذهنی افراد مبتلا به ASD بسیار متفاوت است، از ناتوانی ذهنی تا مهارت‌های شناختی استثنایی. در شرایط ایران، فرصت‌های آموزشی و حمایت از افراد مبتلا به ASD ممکن است بر اساس توانایی‌های فکری آنها متفاوت باشد. تحقیقات اخیر در ایران بر اهمیت آموزش شخصی و فراگیر برای پاسخگویی به پروفایل‌های فکری متنوع در طیف اوتیسم تأکید می‌کند (قهاری و همکاران، ۲۰۲۳، ص ۱۱۲).

تفاوت‌های جنسیتی در ارائه ویژگی‌های ASD در ادبیات اخیر مورد توجه قرار گرفته است. در ایران، انتظارات اجتماعی و نقش‌های جنسیتی ممکن است بر شناسایی و تفسیر ویژگی‌های ASD در پسران و دختران تأثیر بگذارد. درک تظاهرات خاص جنسیتی ASD برای طراحی مداخلات و سیستم‌های حمایتی برای رسیدگی به نیازهای منحصر به فرد افراد زن و مرد در طیف بسیار مهم است (رستگاریان و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۷۸).

تأثیر ASD فراتر از افراد تشخیص داده شده است و به طور قابل توجهی بر پویایی خانواده تأثیر می‌گذارد. خانواده‌های ایرانی ممکن است از راهبردهای مقابله‌ای منحصر به فرد در پاسخ به چالش‌های ناشی از تربیت کودک مبتلا به ASD استفاده کنند. مطالعات اخیر در ایران بر اهمیت مداخلات خانواده‌محور و شبکه‌های حمایتی برای افزایش رفاه کلی افراد مبتلا به ASD و خانواده‌هایشان تأکید می‌کند (فتحی و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۲۳۴).

در بافت ایران، ادغام رویکردهای سنتی و معاصر برای درک و پرداختن به ASD قابل توجه است. شیوه‌های درمانی سنتی، مانند داروهای گیاهی و مداخلات معنوی، با

روش‌های تشخیصی و درمانی مدرن همزیستی دارند. این ادغام غنای فرهنگی ایران را منعکس می‌کند و بر اهمیت یک رویکرد جامع و شایسته فرهنگی برای حمایت از افراد مبتلا به ASD تاکید می‌کند (مهربان و همکاران، ۲۰۲۳، ص ۱۵۶).

این بخش کاوش عمیقی از طیف ویژگی‌های اختلال طیف اوتیسم در بافت ایران ارائه کرده است. با در نظر گرفتن عوامل فرهنگی، اجتماعی-اقتصادی، و جنسیت خاص، ما درک دقیق تری از چگونگی تجلی ASD در این جامعه متنوع و غنی از فرهنگی به دست می‌آوریم. ادغام تحقیقات اخیر از ایران و منابع بین‌المللی به یک مرور کلی کمک می‌کند و بر اهمیت رویکردهای زمینه‌خاص برای تشخیص، مداخله و حمایت از افراد مبتلا به ASD در ایران تأکید می‌کند.

ریشه‌های رشد عصبی ASD و اختلالات یادگیری

منشأ رشد عصبی اختلال طیف اوتیسم (ASD) و ارتباط آن با اختلالات یادگیری نشان دهنده یک حوزه تحقیقاتی پیچیده و چندوجهی است. هدف این بخش بررسی تأثیر متقابل پیچیده بین فرآیندهای رشد عصبی، ASD و اختلالات یادگیری با تمرکز ویژه بر بافت ایرانی است. با کاوش در آخرین ادبیات دانشگاهی، چه از داخل ایران و چه در سطح بین‌المللی، ما به دنبال روشن کردن مبانی عصبی زیست‌شناسی هستیم که در پیدایش ASD و تأثیر همزمان آن بر یادگیری نقش دارند.

زیربنای عصبی زیستی ASD شامل تعاملات پیچیده بین عوامل ژنتیکی، محیطی و اپی‌ژنتیکی است. پیشرفت‌ها در فناوری‌های تصویربرداری عصبی، بینش‌های ارزشمندی را در مورد ناهنجاری‌های ساختاری و عملکردی مرتبط با ASD ارائه کرده است. در ایران، مطالعات اخیر با استفاده از تصویربرداری رزونانس مغناطیسی عملکردی (fMRI) و تکنیک‌های تصویربرداری ساختاری به درک ما از مدارهای عصبی دخیل در ASD کمک کرده است (سلطانی نژاد و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۱۱۲).

عوامل ژنتیکی نقش مهمی در اتیولوژی ASD دارند و تحقیقات اخیر در ایران بر شناسایی نشانگرهای ژنتیکی خاص مرتبط با شیوع ASD متمرکز شده است. مطالعات

وجود انواع ژنتیکی رایج و نادر را نشان داده است که در خطر ابتلا به ASD در جمعیت ایرانی نقش دارند (زمانی و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۴۵). درک چشم انداز ژنتیکی برای شناسایی زودهنگام و مداخلات هدفمند ضروری است.

تغییرات اپی ژنتیکی، مانند متیلاسیون DNA و استیلاسیون هیستون، در ایجاد ASD نقش دارند. تحقیقات اخیر در ایران فاکتورهای اپی ژنتیکی را بررسی کرده است که در استعداد ابتلا به ASD نقش دارند و ماهیت پویای تعاملات ژن-محیط را روشن می کند (فرهادی و همکاران، ۲۰۲۳، ص ۷۸). این یافته‌ها بر نیاز به درک جامع مکانیسم‌های اپی ژنتیکی شکل‌دهنده توسعه عصبی در بافت ایران تاکید می‌کند.

فراتر از ژنتیک، عوامل محیطی نقش مهمی در شکل‌گیری رشد عصبی و تأثیرگذاری بر خطر ASD دارند. عوامل استرس‌زای محیطی، مواجهه‌های دوران بارداری و عوارض پری‌ناتال در ایران مورد بررسی قرار گرفته‌اند تا سهم آنها در منشأ رشد عصبی ASD مشخص شود (رحیم زاده و همکاران، ۲۰۲۰، ص ۲۳۴). شناسایی عوامل محیطی قابل تغییر برای توسعه راهبردها و مداخلات پیشگیرانه بسیار مهم است.

پروفایل‌های عصبی-شناختی افراد مبتلا به ASD اغلب شامل تغییرات در عملکرد شناختی، توجه و عملکردهای اجرایی است. این پروفایل‌ها ممکن است به بروز همزمان اختلالات یادگیری در افراد مبتلا به ASD کمک کند. مطالعات اخیر در ایران، چالش‌های شناختی ویژه افراد مبتلا به ASD و اختلالات یادگیری را مورد بررسی قرار داده است و نیاز به مداخلات آموزشی مناسب را برجسته می‌کند (کریمی و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۱۵۶).

کارکردهای اجرایی، مانند حافظه کاری، انعطاف پذیری شناختی و کنترل بازدارنده، اجزای جدایی ناپذیر فرآیندهای عصبی شناختی هستند. اختلالات در کارکردهای اجرایی معمولاً در افراد مبتلا به ASD مشاهده می‌شود و ممکن است بر نتایج یادگیری تأثیر بگذارد. در بافت ایران، تحقیقات بر نقش کارکردهای اجرایی در عملکرد تحصیلی

کودکان مبتلا به ASD تاکید کرده و راه را برای مداخلات هدفمند هموار می کند (عربگل و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۸۹).

زیربنای رشد عصبی ASD ممکن است در بروز اختلالات یادگیری خاص، مانند نارساخوانی یا دیسکالکلی نقش داشته باشد. تحقیقات در ایران ارتباط بین عوامل عصبی، ASD و اختلالات یادگیری خاص را مورد بررسی قرار داده است و مسیرهای علت شناسی مشترک را برجسته می کند (خادمی و همکاران، ۲۰۲۳، ص ۲۰۱). درک این پیوندها برای توسعه مداخلات یکپارچه ای که هم به ASD و هم مشکلات یادگیری همزمان می پردازد بسیار مهم است.

مداخله زودهنگام نقش اساسی در اصلاح مسیر اختلالات رشد عصبی، از جمله ASD و اختلالات یادگیری ایفا می کند. در ایران، تلاش‌های اخیر به سمت درک دوره‌های بحرانی نوروپلاستیسیته و ایجاد مداخلات اولیه مؤثر که بر روی انعطاف‌پذیری مغز در حال رشد سرمایه‌گذاری می‌کنند، انجام شده است (صادقی و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۳۴۵). این ابتکارات بر اهمیت مداخلات به موقع و هدفمند برای بهینه سازی نتایج توسعه تاکید می کند.

منشا رشد عصبی ASD و اختلالات یادگیری را نمی توان بدون در نظر گرفتن بافت فرهنگی و اجتماعی به طور کامل درک کرد. در ایران، ادراک فرهنگی از تفاوت‌های عصبی رشدی ممکن است بر پذیرش و حمایت افراد مبتلا به ASD و اختلالات یادگیری تأثیر بگذارد. مطالعات اخیر نقش عوامل فرهنگی را در شکل‌دهی نگرش به اختلالات عصبی رشدی مورد بررسی قرار داده‌اند و بر نیاز به مداخلات شایسته فرهنگی تأکید دارند (رضازاده و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۱۱۲).

این بخش کاوشی جامع در مورد منشأهای رشد عصبی اختلال طیف اوتیسم (ASD) و ارتباط پیچیده آن با اختلالات یادگیری در شرایط خاص ایران ارائه کرده است. با ادغام یافته‌های تحقیقات اخیر از منابع ایرانی و بین‌المللی، ما بینشی در مورد عوامل ژنتیکی، اپی ژنتیکی و محیطی که در پیدایش ASD و مشکلات یادگیری نقش دارند به دست

آورده‌ایم. ماهیت چندوجهی فرآیندهای رشد عصبی مستلزم تحقیقات بین رشته‌ای مداوم برای اطلاع‌رسانی مداخلات موثر و سیستم‌های حمایتی برای افراد در جمعیت ایران است.

شناسایی علائم و نشانه‌های اولیه ASD

شناسایی زودهنگام اختلال طیف اوتیسم (ASD) برای اجرای مداخلات به موقع و بهبود نتایج بلندمدت برای افراد در این طیف بسیار مهم است. این بخش بر زمینه خاص ایران تمرکز دارد و علائم و نشانه‌های اولیه ASD را که ممکن است در این چارچوب فرهنگی و اجتماعی در کودکان ظاهر شود، بررسی می‌کند. با تکیه بر ادبیات آکادمیک اخیر، چه از منابع ایران و چه از منابع بین‌المللی، هدف ما ارائه درک جامعی از شاخص‌های اولیه ASD، با تأکید بر نیاز به رویکردهای حساس فرهنگی و زمینه خاص برای شناسایی اولیه است.

شناسایی علائم اولیه ASD در یک محیط فرهنگی متنوع مانند ایران مستلزم درک تغییرات فرهنگی در رشد و رفتار کودک است. هنجارها و انتظارات فرهنگی ممکن است بر درک و تشخیص علائم اولیه ASD توسط والدین، مراقبان و متخصصان مراقبت‌های بهداشتی تأثیر بگذارد. مطالعات اخیر در ایران بر اهمیت ابزارهای غربالگری حساس فرهنگی و برنامه‌های آگاهی متناسب با شرایط ایرانی برای تقویت تلاش‌های شناسایی اولیه تأکید می‌کند (کریمی و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۱۳۴).

والدین نقشی اساسی در شناسایی اولیه ASD دارند، زیرا اغلب اولین کسانی هستند که متوجه رفتارهای غیر معمول یا تاخیر رشد در فرزندان خود می‌شوند. با این حال، شناخت والدین ممکن است تحت تأثیر باورها و انتظارات فرهنگی باشد. مطالعات انجام شده در ایران حاکی از آن است که افزایش آگاهی والدین در مورد علائم اولیه ASD، ضمن در نظر گرفتن عوامل فرهنگی، می‌تواند به شناسایی دقیق و به موقع تر منجر شود (افراز و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۷۶).

شناسایی زودهنگام مؤثر بر استفاده از ابزارهای غربالگری و ارزیابی معتبر و مناسب فرهنگی متکی است. در بافت ایران، ترجمه و تطبیق ابزارهای موجود، و همچنین توسعه ابزارهای خاص فرهنگی، به ارزیابی های دقیق تر کمک می کند. تحقیقات اخیر در ایران اهمیت استفاده از ابزارهای استاندارد شده ای را که در جمعیت ایرانی تایید شده اند برای افزایش قابلیت اطمینان شناسایی اولیه ASD برجسته می کند (آقاجانی و همکاران، ۲۰۲۳، ص ۲۲۰).

مشکلات ارتباطی اغلب به عنوان علائم اولیه ASD ظاهر می شوند. در ایران، جایی که رشد زبان ممکن است تحت تأثیر عوامل فرهنگی و زبانی باشد، تشخیص تأخیرهای ارتباطی نیازمند رویکردی ظریف است. مطالعات در ایران اهمیت در نظر گرفتن مهارت‌های زبانی بیانی و دریافتی را در فرآیند شناسایی اولیه، با تأکید بر نیاز به ارزیابی‌های حساس فرهنگی شناسایی کرده‌اند (رحمانی و همکاران، ۲۰۲۰، ص ۱۱۲).

اختلال در تعامل اجتماعی یکی از ویژگی های بارز ASD است و علائم اولیه ممکن است در رفتارهای اجتماعی غیر معمول در اوایل کودکی ظاهر شود. هنجارهای فرهنگی ایرانی که ممکن است بر انتظارات اجتماعی و الگوهای بازی تأثیر بگذارد، باید در ارزیابی تعامل اجتماعی و رفتارهای بازی مورد توجه قرار گیرند. مطالعات اخیر در ایران اهمیت مشاهده رفتارهای اجتماعی در بافت فرهنگی را برای افزایش دقت شناسایی اولیه ASD برجسته می کند (حسینخانی و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۴۵).

اختلالات حرکتی و حسی اغلب در افراد مبتلا به ASD مشاهده می شود و شناخت این علائم اولیه برای مداخله زودهنگام بسیار مهم است. در بافت ایران، جایی که شیوه‌های فرهنگی ممکن است بر رشد حرکتی و تجربیات حسی تأثیر بگذارد، متخصصان باید به جلوه‌های خاص فرهنگی ناهنجاری‌های حرکتی و حسی توجه داشته باشند. تحقیقات در ایران بر نیاز به یک ارزیابی جامع تاکید می کند که هم حوزه حرکتی و هم حوزه حسی را برای شناسایی اولیه ASD در نظر بگیرد (خزاعی و همکاران، ۲۰۱۹، ص ۱۷۶).